

Síðsøga

Óli Jacobsen

FØROYINGAR PARTUR AV SØGUNI HJÁ BIAFRA

Tað eru framvegis mong, sum minnst eirindaleysa Biafrakríggið í Nigeria seinast í 1960-unum. Henda greinin er søgan um føroyingar, sum eru ein partur av hesi søgu

Tað er einki at ivast í, at útlendingar, sum eru búsettir í Føroyum, hava ríkað okkara samfelag í mong ár. Fyrr í tíðini vóru tað mest danir, sum búsettust her og góvu íblástur til okkara samfelag. Men seinnu árinu eru tað fólk frá mongum sera ymiskum londum, sum eru búsett her, og sum eftirfylgjandi hava fingið børn, sum eru líka føroysk sum øll onnur. Hetta er við til at skapa eitt fjølbroytni, sum øll lond hava brúk fyri.

Hetta gevur okkum eisini samband til viðkomandi lond og teirra søgu. Millum tey lond, sum hava ríkað okkum á henda hátt, er eisini Nigeria, fólkariðasta land í Afrika. Henda grein skal vera ein frásøgn um, hvussu føroyingar hava beinleiðis samband til søguna um Biafra, sum skakaði heimin í síni tíð.

Hetta sigur ikki teimum ungu so nógv, men tey sum eru komin nakað til árs, minnst væl sorgarleikin í Biafra, tá ið teir royndu at loysa frá Nigeria. Ikki minst minnst fólk heitið Biafrabørn og myndirnar av hesum úthungraðu børnunum, sum skakaðu fólk tá í tíðini. Hetta kríggj verður roknað fyri at vera eitt tað mest ræðuliga av øllum kríggjum í Afrika.

Rose upplivdi ræðuleikarnar

Nú kunnu vit hava hesa søgu frá eini kvinnu, sum sjálv hevur upplivað hana. Hetta er tann 62 ára gamla Rose Akpu, sum beint nú er í Føroyum og vitjar dóttir sína Ijeoma, sum er gift í Føroyum.

Nigeria var ein bretsk koloni inntil 1960, tá ið tað fekk loysing. Landið er um 924.000 ferkilometrar til stóddar, einar 6-700 ferðir so stórt sum Føroyar.

Landið er sera samansett av um 250 fólka- og málbólkum. Tað eru tó triggir fólkabólkar, sum serliga gera seg galdandi. Hetta eru hausa fólkíð norðanfryi, og sunnanfryi eru tað yoruba og og ibofólkini. Norðanfryi eru tey mest muslimar, sunnanfryi eru tey mest krist-

Rose var barn undir Biafrakrígnum 1967-1970

in og og annars er tað ein blanding av hesum religionum. Býtið millum muslimar og kristin er um helvt um helvt. Tað er 5%, sum hava eina aðra religion.

Grundleggjandi er talan um trúarligt tolerance í landinum. Skipanin er, at er forsetin kristin skal varaforsetin vera muslimur og øvugt.

Málini hjá hesum bólkum eru sera ymisk. Men bretska hjálandaveldið gjørdi í hvussu er tað, at tey flestu duga enskt og kunnu tey tiskil samskifta sín ámillum. Samlaða fólkatálið er um 180 milliónir.

Biafra hevði 13,5 mill íbúgv. Støddin var 77.000 ferkilometrar ella tað dupulta av Danmark.

Gott lív til bardagin brast á

Rose er fødd í býnum Abor í Enugu landspartinum í Biafra, og hon er av ibofólknum. Í hesum býnum búðu um 5.000 fólk. Her arbeiða fólk í landbúnaðinum, kolaminum og á jarnbreytum. Biafra liggur í landsynningspartinum av Nigeria og hevur strond út móti Biafravíkin, sum Biafra var uppkallað eftir. Landslagið minnir eitt sindur um Føroyar, so Rose kennir seg ikki heilt fremmanda, hóast nógv her er øðrvísi enn í Nigeria. Hon er so avgjørt ikki von við kava, sum hon hevur sæð heilt fitt til í Føroyum nú í vetur.

Rose hevði eitt rímliga gott lív tíðliga í sínum uppvøkstri. Hon gekk í skúla, so framkomið var tað. Á hesum leiðum eru tey flestu katolikkar, og Rose gekk eisini í kirkju. Seinni eru hon og hennara familja vorðin evangelisk kristin.

Ræðuleikar í Norður Nigeria er einki nýtt

Nigeria virkaði fyri so vítt sum ein eind inn-til loysingina frá Bretlandi. Men tá fóru sjálvstýrisrørslur at taka seg upp ymsastaðni í landinum.

Hetta var so eisini galdandi fyri Norður Nigeria, har tað fyrst og fremst vóru muslimar, sum búðu.

Hetta kom Rose eisini at hava sínar royndir av. Hon misti mammu sína sum smágenta, og hon var hjá abba sínum, til hon var seks ára gomul. Tá kom hon at vera hjá pápabeiggja sínum, Kirian, sum var í nigerianska herinum.

Í samband við hetta starv varð hann sendur til Norður Nigeria og Rose fór við. Her búðu tey í Kano, sum er næststørsti býur í Nigeria. Hann er eisini landspartahøvudsstaður í statinum Kano.

Norðanfryi var skaptur ein ótti fyri, at iboarar vildi taka alt valdið í Nigeria, og at fólkíð norðanfryi skuldi missa øll rættindi. Hetta skapti eina slíka øsing, at knappliga ein dag

koma boð um, at allir iboar skuldu fara heim aftur, haðani teir vóru komnir.

Hetta skuldi vera beinanvegin. Og tað var ikki farið fram við mýkindum móti teimum, sum ikki aktaðu hesi boðini. Tey vóru snøgt sagt slaktaði niður. Eitt dømi um harðskapin er, at summi fingi eitt reip bundið um hálsin og blivu drigin eftir vegnum við einum bili, til tey doyðu. Konur, sum vórðu við barn fingi búkin sprettan upp, og hetta beindi bæði fyri konum og børnum.

Yvirgangurin

Ibofólkið hevði hava stóra ávirkan og fekk leiðandi stórv eisini innan onnur øki í Nigeria. Hetta kann vera av teirri orsök, at kristnu iboarnir høvdu yvirhøvur eina betri útbúgving enn til dømis muslimarnir norðanfryi.

Heryvirmenn frá Ibofólknum skipaði í 1966 fyri einum hernaðarkvetti. Hetta fekk fólk at ræðast fyri, at ibofólkið fór at fáa ov nógv vald í nýggja statinum. Úrslitið gjørdist eitt mót-kvett seinni sama ár, og hetta førði til eina forfylging av iboarum, sum kostaðu millum 5.000

Ojukwu, leiðarin í Biafra